

Biletys ja Suomi – pinnallisesta syvälliseen

ANTTI MAUNU

Biletys on tärkeä sosiaalinen rituaali 2000-luvun nuorille ja nuorille aikuisille. Monissa piireissä se liikuttaa ihmisiä enemmän kuin esimerkiksi EU-vaalit tai ammattiyhdistyspolitiikka, joita pidetään perinteisesti tärkeinä ja merkityksellisinä asioina. Silti biletysten sosiaalisista syistä ja seurauksista tiedetään verrattain vähän. Biletystä ja sen tutkimista on myös helppo väheksyä. Eikö ole selvä, että känniä ja seksiä yökerhoista vain haetaan? Miksi pitäisi tuhlaata yhteiskunnan rahoja tällaisen turhan ja pinnallisen puuhastelun tutkimiseen?

Biletysten pinnan alla kuitenkin piilee suuri syvyys. Biletys kertoo paljon muustakin kuin kännistä ja seksistä. Se kertoo suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista, sen ihmisistä ja muutoksista. Se voi jopa kertoa jotain uutta ja tärkeää yhteiskunnan rahoista ja niiden käyttämisestä.

Lähden tässä kirjoituksessa ajatuksesta, että biletys on bilettäjäille itselleen tärkeää ja merkityksellistä. Muuten he eivät bilettäisi. Siksi tarkastelen tässä yhtäältä biletysten sisäistä logiikkaa sellaisena kuin bilettäjä itse sen kokevat. Toisaalta analysoin biletysten sisäisen logiikan perusteella laajemminkin bilettäjien sosiaalisia tapoja, arvoja ja ihanteita. Toisin sanoen tarkastelen biletuksesta tapaustutkimuksena, joka avaa konkreettisen ilmiön kautta näköaloja laajempiin, abstraktimpiin ja sellaisenaan tavoittamattomiin kehityskuluihin, muutoksiin ja merkityksiin.

Kirjoitus pohjautuu väitöskirjaani ”Yöllä yhdessä: yökerhot, biletys ja suomalainen sosiaalisuus”, joka tarkastettiin Helsingin yliopistossa 13.9.2014.

Tavisten biletys tapaustutkimuksena

Tapaustutkimuksessa on tärkeää määritellä ja rajata tutkimuskohde tarkasti. Tässä keskityn ns. taviksiin, heidän biletukseensä ja heidän suosimiinsa yökerhoihin. Taviksilla viitataan 23–35-vuotiaisiin, talouden ja hallinnon alalla työskenteleviin, pääkaupunkiseudulla asuviin nuoriin aikuisiin. Ihmisiin, jotka ovat tavallisia ja keskimääräisiä myös omasta mielestään. He ja heidän biletöksensä saavat edustaa ikään kuin suomalaisen kulttuurin ja elämäntavan keskialuetta, hiljaista, josta paljon puhutaan mutta jonka maailmasta tiedetään vähän. (Haatanen 2006; Törrönen & Maunu 2004, 323; Mäkelä & Virtanen 1999.)

Asetelman taustalla on aiempi suomalainen ravintola- ja biletystutkimus, joka piirtää kuvaa kaupunkilaiseksi ja kansainväliseksi kasvavasta kulttuurista. Sen valossa vielä 1980-luvun lähiöravintolassa istuivat yhtenäiskulttuurin kasvatit turisemassa tuttuja ja ennalta arvattavia tarinoita (Sulkunen & al. 1985), kun taas 2000-luvun bilettäjä sukkuiloivat yöelämässä etsien yksilöllisiä elämyksiä identiteettinsä rakennuspuiksi (Seppälä 1999; Salasuo & Seppälä 2004; Rief 2009). Tämä tarina on linjassa myös muun yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen ja arkielämän kanssa.

Viime aikoina tämä tarina on kuitenkin myös kyseenalaistettu. Se kertoo luultavasti vain pienen ja äänekkään eliitin mielenmaisemasta. Sen sijaan on esitetty, että varsinkin näiden eliittien ulkopuolella on vahvistunut eräänlainen uustraditionaalinen uusyhteisöllisyys, joka vieroksuu elitismiä ja arvostaa perinteisiä, maanläheisiä hyveitä. Tätä on tulkittu esimerkiksi perhearvojen ja perinteisten sukupuoliroolien vahvistumisesta (Blom & al. 1999, 228–231; Jallinoja 2000) tai politiikassa perussuomalaisten kasvaneesta suosi-

osta (Rahkonen 2010; Nieminen 2013, 63).

Tutkimuksissa on myös esitetty, että kaikenlainen yksipuolisuus elämäntapa- ja elämäntyylikysymyksissä – oli se sitten uutta hedonismia tai vanhaa raappahousukulttuuria – edustaa menynyttä aikaa. Sosiaalinen ja kulttuurinen monipuolisuus on noussut megatrendiksi kaikissa länsimaissa; meille on tärkeää, että elämässä on aina myös ”jotain muuta” kuin työ, perhe tai vain yhdenlaiset kaverit. (Ollivier 2008; Julkunen & al. 2004.)

Näistä lähtökohdista tarkastelen biletyksen kautta seuraavia kysymyksiä, joiden tarkastelu piirtää tapaustutkimuksen logiikalla yleisempäänkin kuvaa suomalaisen kulttuurin keskialueesta, sen mentaliteetista ja moraalisesta ilmapiiristä:

- 1) Millaisia sosiaalisuuden lajeja tai muotoja 2000-luvun nuoret aikuiset tavikset yökerhoista tavoittelevat? Edustavatko he individualistista elämyshakuisuutta vai seuraavatko pikemminkin uustraditionaalisen uusyhteisöllisyyden ihanteita?
- 2) Mikä paikka ja merkitys sosiaalisen kulttuurisen ja sosiaalisen monipuolisuuden ihanteilla on tutkituille taviksille? Onko monipuolisuus heille ylipäänsä tärkeä ja tavoittelemisen arvoinen asia? Jos on, mitä sosiaalisia ja kulttuurisia elementtejä he omaksuvat osaksi oman identiteettinsä portfolioita.

Aineisto ja näkökulma

Kirjoitus pohjautuu neljänlaisiin empiirisiin, laadullisiin aineistoihin. Pääaineistona sovelan biletyksen havainnointia 13 helsinkiläisessä yökerhossa 100 tunnin ajan, mikä tuotti 350 sivua puhtaaksikirjoitettuja kenttäraportteja. Toiseksi hyödynnän 117:ää tavis-bilettäjän biletsaiheista teemahaastattelua. Haastateltavat rekrytoitiin ja haastattelut tehtiin yökerhojen ulkopuolella, koska yökerhoissa haastattelu ei monestakaan syystä onnistunut. Niissä oli liian meluisaa, ihmiset eivät suostuneet haastateltaviksi tai eivät ottaneet keskustelua vakavasti, vaan luulivat sitä hauskaksi baarihumoriksi. Kolmanneksi haastatelluista tavis-bilettäjistä 51 kirjoitti lisäksi vähintään kahden kuukauden ajan päiväkirjaa omista biletsreissuistaan, mikä tuotti 316 biletsaiheista päiväkirjakertomusta. Vielä päiväkirjan kirjoittamisen jälkeen 7 kirjoittajaa pyysi omia biletskavereitaan mukaan ryhmähaastatteluihin, joissa

keskusteltiin biletyksestä porukalla. Tästä muodostui neljäs aineisto. Havainnoidut yökerhot valikoituivat paljolti haastatteluiden ja päiväkirjojen pohjalta: eniten havainnoin paikkoja, joissa haastateltavat ja päiväkirjan kirjoittajatkin kävivät eniten. (Ks. aineistoista tarkemmin Maunu 2014b, 53–60, 195–205.)

Näkökulmana aineistoon sovelan rituaalianalyysia. Rituaalilla tarkoitetaan usein tyhjää, merkityksetöntä kaavaa, joka on ominaista jollekin primitiivisille kulttuureille, mutta jota me sivistyneet ja individualistiset, länsimaiset ihmiset emme tarvitse (vrt. Alasuutari 2007, 135–152). Itse kuitenkin määrittelen rituaalianalyysin toisin. Viittaan rituaalilla sellaiseen sosiaaliseen toimintaan, joka on rituaalin osallistujille itseisarvoisen tärkeää ilman, että merkitys seuraa jostain tilanteelle ulkopuolisista hyödyistä tai tavoitteista (Durkheim 1980; Collins 2004, 32–40). Sillä kuinka muodollista toiminta on, ei ole merkitystä. Rituaalinen toiminta on mitä tahansa yhteistä, samanaikaista ja jaettua toimintaa, jolla on toimijoille itselleen väliä. (Wilson 1954, 240; Turner 2007.) Biletys on juuri tällaista toimintaa.

Haastatteluiden analyysi: sosiaalisuus erottelevana tekijänä

Tutkittujen tavis-bilettäjien haastatteluissa oman tutkimusintressini kannalta keskeiseksi nousivat keskustelut erilaisista yökerhoista, niiden kävijäkunnasta sekä siitä, millaisissa paikoissa haastatellut bilettäjät viihtyivät, missä eivät ja millä perusteilla. Haastatteluiden analyysiin olen soveltanut rituaalisten erontekojen analyysia. Kaikkien rituaalien tärkeä ulottuvuus on tehdä rituaalisella käyttäytymisellä eroa yhtäältä hyvinä ja arvokkaina pidettyihin Meihin ja toisaalta Muihin, jotka erotetaan Meistä. (Lamont & Molnár 2002; Collins 2004, 27–28.)

Haastatteluissa toistui kaksi sosiaalista erontekoa. Yhtäältä tutkitut tavikset tekivät pesäeron lähiörakälöiden desperadoihin, joiden he näkivät jumiutuneen omiin luoliinsa toistamaan samaa levyä: känniä, kähinää ja kápälöintiä. Toisaalta tutkitut tavikset erottautuivat trendibaarien nirppanokkaisista pintaliitäjistä. Jälkimmäisten nähtiin pelaavan epäaitoja sosiaalisia pelejä oman menestyksensä takia. Erottautumisen peruslogiikka on kuitenkin sama, vaikka ryhmät sinänsä ovat varsin erilaisia. Molemmat ryhmät

jumittavat omassa kuplassaan, ja ovat kykenevämpiä ja haluttomia kohtaamaan muita ihmisiä. Tämä tekee heistä sosiaalisessa ja rituaalisessa mielessä Toisia.

Itseensä eli Meihin tutkitut tavikset liittävät vahvan sosiaalisuuden: sosiaalisen hyväntahtoisuuden sekä hyvät sosiaaliset taidot. Tavisten keskeinen arvo niin biletyksessä kuin muussakin elämässä on osata ja haluta tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa tilanteissa. Oman tutkimustehtäväni kannalta tämä tarkoittaa, että sosiaalisella monipuolisuudella on taviksille suuri merkitys. Samalla tämä tarkoittaa, että kollektiiviset arvot ovat heille tärkeämpiä kuin yksilölliset. Sosiaaliset taidot ja tahto kyllä paikantuvat tavisten maailmassa yksilöön. Mutta yksilöllisten ominaisuuksien tarkoitus ei ole korostaa omaa erityisyyttä tai erinomaisuutta, vaan toimia välineinä toisten ihmisten kohtaamiseen. Paras tyyppi on yksilönäkin se, joka osaa parhaiten olla toisten kanssa.

Biletyspäiväkirjojen analyysi: yhteisen tunnelman yksilöllinen säätely

Bilettäjien päiväkirjat avaavat näkymän ikään kuin bilettäjien pään sisälle, ja niiden kautta analysoin sitä, kuinka haastattelussa korostettu sosiaalisuus käytännössä muodostuu bilettäjien omassa, yksilöllisessä kokemuksessa. Rituaalisen toiminnan erityispiirre on, että rituaalissa osallistujilla on vahva yhteinen fokus, yhteinen toiminnan ja kokemuksen horisontti. Rituaaliallysin isä Emile Durkheim nimittää tätä toteemiksi. Oman tutkimustehtäväni kannalta kiinnostavaa on, mikä tämä fokus tai toteemi on tavisten bilettyksessä ja kuinka sitä käytännössä biletystilanteissa rakennetaan (Durkheim 1980; Collins 2004, 35; Heritage 1996).

Se, että bilettyksen tärkein fokus on yhdessä bilettävän porukan yhteishenki ja hyvä meininki, ei haastatteluiden analyysin perusteella yllätä. Hieman yllättävämpää on se, että yhdessä bilettävät porukat ovat varsin perinteisiä. Tavisten biletty tapahtuu useimmin vanhojen, tuttujen kaveriporukoiden kanssa. Tutkitut tavikset bilettävät paljon myös puolisoitten, tyttö- ja poikakavereiden, samanikäisten sukulaisten ja työkavereiden kanssa. Tämä kertoo, että sosiaalisella monipuolisuudella ei ole tutkituille taviksille käytännössä yhtä suurta merkitystä

kuin periaatteessa. Vaikka he haluavat ajatella itseään sosiaalisesti monipuolisina ja joustavina, käytännössä he bilettävät pääosin samojen, vanhojen porukoidensa kanssa.

Kaikkein yllättävintä on päiväkirjoissa se tapa, jolla bileporukan yhteishenki syntyy. Päiväkirjojen perusteella biletty on hyvin kontrolloitua toimintaa, johon kuuluu jatkuva itsetarkkailu. Bilettäjät pyrkivät sovittamaan omaa toimintaansa bileporukan yhteiseen tekemiseen. Siksi he monitoroivat jatkuvasti itseään ja toisiaan ja säätelevät vapaaehtoisesti omaa käyttäytymistään kiinnittyäkseen porukan yhteiseen fokukseen. Jos näin ei tee, yhteistoiminta käy nopeitempöisessä ja virikerikkaassa yökerhoympäristössä mahdottomaksi. Porukka hajoo ja biletty lässähtää. Samoin käy, jos esimerkiksi juo liikaa. Siksi myös omaa juomista säädellään tarkasti, vaikka se onkin humalahakuista ei pidä juoda liikaa eikä liian vähän. Biletty ei siis ole hullua hulinaa, vaan tarkoin ja omaehtoisesti säädeltä sosiaalista toimintaa. (Ks. myös Törrönen & Maunu 2007.)

Tutkimuskysymykseen kollektivismin ja individualismin suhteista tämä tulos tuottaa lopulta samankaltaisen vastauksen kuin haastatteluiden analyysi. Bilettäjien mielenmaisema on kollektiivinen: porukan yhteishenki on pyhä toteemi, jota bilettäjät pitävät aina arvokkaampana kuin yksilöllisiä ominaisuuksiaan tai pyrkimyksiään. Toisaalta yksilöille asettuu yksilöinä vahva velvoite pitää yksilönä omalta osaltaan huolta, että porukan biletty sujuu. Ellei tätä osaa tai halua tehdä, on yksilönä kyseenalainen, tylsä tai epäluotettava.

Bilettyksen havainnointi: bilettyksen genret ja miten niitä käytetään

Kolmas aineistotyyppi on etnografinen havainnointi, ne 100 tuntia ja 350 muistiinpanosivua. Sitä analysoin bilettyrituaalin symboliikan näkökulmasta. Symboleilla tarkoitan kaikkea sitä aistein havaittavaa, joka täyttää yökerhoissa ihmisten välisen tilan. Ihmisillä ei ole suoraa pääsyä toistensa ajatuksiin ja tunteisiin, vaan siihen tarvitaan sanoja, eleitä, ilmeitä, musiikkia, tanssia, värivaloja, solmioita, hajuvesiä ja niin edelleen. Rituaaleissa symbolit toimivat siltoina ihmisten välillä, ja samalla ne toimivat ikään kuin arvojen avaimina. Erilaisiin symboleihin tarttuminen siis

viestittää bilettäjältä toiselle sitä, mitä he biletystilanteissa pitävät hyvänä, hauskana ja tavoittelemisen arvoisena – ja millaisia moraaliperiaatteita he näin ilmaisevat jakavansa. (Durkheim 1980, 191–217; Cooley 2009, 104–117.)

Yökerhojen symboliikka jakautui analyysissä kolmeen genreen: Sekoilu Genreen, Parempaan Genreen ja Viileään Genreen. Sekoilu Genre oli tutkittujen tavisten selkeä suosikki, ikään kuin kulttuurinen kotipesä. Tunnelma on karnevalistinen, rennon hullutteleva ja vahvasti tasaveroisuutta korostava. Paikoissa soi suomipop ja kitararock. Tanssi on usein hassuttelevan liioittelevaa tai yksinkertaista paikallaan töpöttämistä. Vaateutus on rentoa marketti- ja ketjukamaa. Elekieli on iloista, rentoa ja epämuodollista. Nämä kaikki ovat tärkeitä rituaalisia symboleita: helppokulkuisia ja kaikkien ulottuvilla olevia siltoja, joita pitkin jokainen voi kävellä rentojen ja reilujen tavisten arvoyhteisöön.

Parempaan Genren biletytys on puolestaan yksilöllisen suoriutumisen ja erinomaisuuden rituaalia. Usein kilpailuhenkistä peliä, jossa huolitellut ulkoasut, artikuloidut ilmeet ja vaativat katseet ottavat mittaa toisistaan. Toisaalta yhteiseen mittelöön osallistuminen tuottaa myös vahvoja solidaarisuuden tunteita ainakin niille bilettäjille, jotka täyttävät vaaditut standardit. Viileässä Genressä taas ritualisoidaan yksilöllisen erityisyyden ja autenttisuuden ihanteita. Bilettäjät tanssivat kokeellisen, elektronisen musiikin tahdissa silmät kiinni, kukin uppoutuneena samanaikaisesti omaan sisäavaruuteensa ja kokeillen omia juttujaan.

Tasavertaisuutta ja rentoutta korostavien tavisten maailmassa suhtaudutaan periaatteessa ylenkatseella Parempaan ja Viileään Genreen, joissa ritualisoidaan individualistisia arvoja. Silti tavikset bilettävät toisinaan myös näissä puitteissa. Se on hyväksyttävää ja turvallista, jos se tehdään yhdessä hyvän, tutun porukan kanssa. Toisin sanoen myös yksilöllisistä biletytystyyleistä voidaan tehdä kollektiivista huvia, jos ympärillä on oma sosiaalinen kotipesä – oma porukka. Silloin yksilökeskeisempikin biletytys voi toimia porukan yhteistunnetta vahvistaen. Samalla voidaan kokeilla hetken aikaa myös individualistisempia rituaalin muotoja. Tutkituista taviksista on joskus hauskaa ainakin leikkiä olevansa erityisen menestyviä tai syvällisiä yksilöitä, vaikka he eivät laskisikaan näiden arvojen varaan koko elämäänsä.

Yhteen veto: suomalainen sosiaalisuus 2000-luvulla

Tutkimustehtävän näkökulmasta havainnointi-aineiston analyysi sinetöi kysymyksen kollektivismin ja individualismin suhteista tavisten elämissä maailmassa. Tavisten maailma on kollektiivinen, ja he arvostavat kaikkein eniten tasaveroista ja maanläheistä sosiaalisuutta. He eivät kuitenkaan toista menneiden vuosikymmenten yhtenäiskulttuuria, vaan heidän maailmansa sallii suuretkin yksilölliset erot – jos vain niiden puitteissa kaikki pitävät kiinni tasaveroisuuden ja yhteen hiileen puhaltamisen ihanteista.

Tiivistän tämän logiikan käsitteeseen *minän eksternalistinen arkkitehtuuri*. Sen ajatus on, että ihmisen olemus ja minuuden varsinainen perusta ei ole ihmisen sisällä, autenttisuudessa kokemusytymässä, vaan ihmisten välissä, yhteisellä sosiaalisella ja kulttuurisella maaperällä. Hyvä ja arvokas minus ei tutkittujen bilettäjien maailmassa kasva sisältä ulos, vaan ulkoa sisään (vrt. Taylor 1995). Omaan porukkaan sitoutuminen on konkreettinen, rituaalinen osoitus ajatuksesta, että minän juuret ovat sen ulkopuolella, ihmisten välillä. Tämä ja ennen kaikkea tämän julkinen osoittaminen on tutkituille taviksille keskeinen moraaliperiaate, ja juuri se motivoi sitoutuneen porukkahengen ja tasavertaisuuden tärkeyttä. Tämä on nähdäkseni laajemminkin suomalaisen sosiaalisuuden ydin (ks. myös Maunu 2010).

Samalla havainnointiaineiston analyysi ja minän eksternalistinen arkkitehtuuri sinetöi sosiaalisen joustavuuden ja monipuolisuuden merkityksen tutkituille taviksille. Sosiaalisella monipuolisuudella on heille suuri arvo. Elämässä pitää olla myös ”jotain muuta” kuin hassuttelevaa sekoilua, vaikka sekin on tärkeää. Mutta sillä, mitä tämä muu on, ei ole niin suurta väliä. Tärkeintä on, että kaikki tärkeät ja merkitykselliset asiat kierrätetään ja tehdään yhdessä sitoutuneiden porukoiden eli pienryhmien kautta. Silläkään ei ole väliä, mitä nämä porukat ovat. Tärkeintä on, että kaikki tärkeät asiat kierrätetään ylipäänsä *jonkun* sitoutuneen porukan kautta. Toisin sanoen tutkituille taviksille kaikenlaiset identiteetit ja identiteetin osa-alueet ovat arvokkaita, mutta arvostuksen ehtona on, että ne on jaettu yhdessä toisten kanssa eikä niitä ole keksitty itse omalla päätöksellä.

Tätä logiikkaa nimitän *yleistyneeksi kollektivisiksi*, ja se on minän eksternalistisen arkkiteh-

tuurin vastinpari. Kollektivistista tämä on, koska omistautunut yhdessäolo bileporukan kanssa tuottaa bilettäjäille tärkeän kokemuksen kytkäytymisestä yhteydestä itseä suurempiin voimiin. Yleistynyttä se on, koska se ei ole sidottu mihinkään tiettyyn ryhmäjäsenyyteen, vaan tutkitut bilettäjäet voivat liittyä periaatteessa mihin tahansa ryhmään noudattamalla tasaveroisen porukkahengen yleisiä periaatteita. Yleistynyt kollektivismi on sosiaalinen mekanismi tai periaate, jonka varassa tutkitut tavikset rakentavat itselleen ainutlaatuista identiteettiä erilaisista sosiaalisista kiinnikkeistä, mutta samalla pitävät minäkuvansa kokonaisuudessaan sosiaalisena, ymmärrettävänä ja jakamiskelpoisena.

Yhteisöjen aika ja yhteiskuntapolitiikka

Analyyysi osoittaa, että tavisten biletyksestä tutkijalla voidaan löytää myös paljon muuta kuin kännäämistä ja seksiseuran hakemista. Eikö kännäämisellä ja seksihakemisella sitten ole biletyksessä mitään merkitystä? Ja vaikkei olisikaan, onko biletyksen tutkimisesta lopultakaan yhteiskunnallista hyötyä?

Kännääminen ja seksi ovat eräänlaisia vertauskuvia yhteenkuuluvuudelle, ja tässä suhteessa paikkansapitäviä. Samalla ne kuitenkin vievät myös harhaan. Juomisella on kyllä suuri rooli tavisten biletyksessä. Se on kuitenkin vain voiteluaine varsinaiselle rituaalille, jonka saa voimansa ihmisten kohtaamisesta eikä alkoholista (ks. myös Maunu & Simonen 2010). Ihmisiä, jotka ovat baarissa vain juomassa, pidetään tutkittujen tavisten parissa sääliävinä, itsekkäinä ja epäsosiaalisina. Kyllä seksiseuraakin baarista joskus joku saa. Se ei kuitenkaan ole itsetarkoitus, eikä aina onnistu vaikka olisikin. Pikemminkin tutkitut bilettäjäet säälivät ja halveksuvat myös päämäärätietoista seksiseuran hakemista. Myöskään epätoivoiset vonkaajat eivät sitoudu porukkaan, vaan hoitavat omia hoitojaan.

Kännääminen ja seksiseura biletyksen selityksinä johtavat harhaan, koska ne tarkastelevat biletyksestä yksilöllisten tarpeiden kautta. Ne vievät huomion pois biletyksen suuresta yhteisöllisyydestä. Koska känniä ja seksiä kuitenkin käytetään toistuvasti biletyksen selityksinä, se kertoo, että meidän tosiasiallisen biletykäytännön ja biletykseen liittyvän itseymmärryksen välillä on kuilu. Me bilettämme, mutta emme ym-

märä miksi.

Tämä on nähdäkseen myös syy siihen, miksi biletyks on meille niin tavattoman tärkeää. Koska emme ymmärrä, mitä oikeastaan biletyksellä haemme, emme osaa tavoitella sitä muutenkaan. Olemme yhdessä yöllä, koska emme päivällä pysty, ehdi, osaa tai uskalla. Toisin sanoen meillä on valtava sosiaalisuuden jano, mutta huonosti muita kulttuurisia keinoja tyydyttää sitä kuin biletyks ja alkoholi.

Tämä avaa uusia näkökulmia myös päihdepolitiikkaan sekä yleisemminkin terveys- ja hyvinvointipolitiikkaan. Me emme hyödy enää suuremmasta yksilöllisyydestä ja yksilönvapauksista. Me kaipaamme yhteisöjä. Antakaa meille mahdollisuuksia ja valmiuksia muodostaa yhteisöjä muuallakin kuin baareissa ja pullon äärellä, niin me voimme paremmin niin yksilöinä kuin kansakuntanakin.

Tässä myös yhteiskunnan rahat astuvat kuvaan. Jos haluamme torjua päihdehaittoja sekä niistä aiheutuvia miljardikustannuksia, meidän on opittava ryhmäytymään muuallakin kuin pullon äärellä. Sama pätee myös nuorten syrjäytymisen ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn, sillä myös näissä ongelmassa on kyse yksinäisyydestä, siitä, että nuorten ympärillä ei ole riittävästi lujia ja turvallisia ryhmiä ja yhteisöjä (Maunu 2013). Lisäksi tutkimusten perusteella tiedetään, että työn tuottavuus lisääntyy ja työurat pitenevät tehokkaasti työn viihtyvyyttä lisäämällä ja että tämä viihtyvyys on sosiaalista. Siksi tarvitsemme hyviä työporukoita ja riittäviä sosiaalisia taitoja toimia niissä. Ja niin edelleen. Suuri osa kaikkein ilkeimmistä yhteiskunnallisista ongelmista on ratkaistavissa parantamalla ihmisten valmiuksia elää ja toimia yhdessä. (Maunu 2014a.) 2000-luvun Suomi tarjoaa tähän baareja ja alkoholia, mutta vähänlaisesti muita keinoja. Ei pidä väheksyä biletyksen hyvää tekemää vaikutusta, mutta se ei yksin riitä ratkaisuksi.

Yhteiskuntatieteen tehtävä on tutkia yhteiskuntaa ja palvella tutkimustuloksilla sen kehittymistä. Yhteiskuntatieteilijöiden tulee tutkia ilmiöitä, jotka vaikuttavat yhteiskunnassa todella eivätkä vain juhlapuheissa tai ohjelmapapereissa. Biletys ja siihen liittyvä suuri sosiaalisuuden jano on tällainen ilmiö, ja tämä sosiaalisuuden jano asettaa uuteen valoon myös monia yksilövetoisia sosiaali- ja terveyspoliittisia sekä koulutuspoliittisia linjauksia. Se, että yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen aihe on hauska ja kepeä, ei tarkoita

että tulosten ja johtopäätösten pitäisi olla. Mutta se, että tutkimus ja sen aihe on kiinnostavaa, on edellytys sille, että tulokset pääsevät ylipäänsä esiin ja palvelemaan yhteiskuntaa.

On tunnettu totuus, että huumorin varjolla vakaviakin asioita ja ongelmia on helpompi nostaa esiin. Vähemmän tunnettua on kuitenkin se, et-

tä sama voi päteä myös ongelmien ratkaisuun. Jos pystymme yhteiskuntaa kehittämään yhdessäololle ja yhteistoiminnalle yhtä miellyttäviä, mutta vähemmän riskialttiita muotoja kuin biletyt, meillä on valoisa tulevaisuus. Myös tämän on biletyksen tutkiminen osoittanut.

KIRJALLISUUS

- Alasuutari, Pertti: Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus. Helsinki: Gaudeamus, 2007.
- Blom, Raimo & Jähi, Riitta & Laaksonen, Helena & Melin, Harri & Nikula, Jouko & Oinonen, Eriikka: Mikä Suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta. Helsinki: Gaudeamus, 1999.
- Collins, Randall: Interaction Ritual Chains. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004.
- Cooley, Charles Horton: Human Nature and the Social Order. New Brunswick and London: Transaction Publishers, 2009.
- Durkheim, Emile: Uskontoelämän alkeismuodot. Helsinki: Tammi, 1980.
- Haatanen, Kalle: Tavallinen elämä. Teoksessa Haatanen, Kalle: Pitkävetisyys filosofiaa. Jyväskylä: Atena, 2006.
- Heritage, John: Harold Garfinkel ja etnometodologia. Helsinki: Gaudeamus, 1996.
- Jallinoja, Riitta: Perheen aika. Vakaasta ydinperheestä romanttisen rakkauden etsijöihin. Helsinki: Otava, 2000.
- Julkunen, Raija & Nätti, Jouko & Anttila, Timo: Aikanyrjähdys. Keskiluokka työn puristuksessa. Tampere: Vastapaino, 2004.
- Lamont, Michèle & Molnár, Virág: The Study of Boundaries in Social Sciences. Annual Review of Sociology 28(2002): 167–195.
- Maunu, Antti: Lahden mömmököisat. Doping, päihheet ja suomalainen moraali käryviikon iltapäivälehdissä. Teoksessa Vettenniemi, Erkki (toim.): Hiihto & häpeä. Lahti 2001 mediaskandaalina. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 2010.
- Maunu, Antti: Ehkäisevän työn alkuaineet: yhteisöllisyys, ryhmät ja sosiaalinen luottamus. Teoksessa Tapio, Mari & Kuula, Tarja (toim.): Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielen-terveys työ nuorisosalalla. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2013.
- Maunu, Antti: Kuinka terveyttä tehdään? Sosioekonomiset terveyserot ja ammatilliset oppilaitokset niiden kaventajina. Helsinki: Ehkäisevä päihde-työ EHYT ry, 2014a.
- Maunu, Antti: Yöllä yhdessä. Yökerhot, biletyt ja suomalainen sosiaalisuus. Helsinki: Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos, 2014b.
- Maunu, Antti & Simonen, Jenni: Miksi Suomi juo? Nuoret, humala ja sosiaalisuus. Teoksessa Mäkelä, Pia & al. (toim.): Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2008. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2010.
- Mäkelä, Klaus & Virtanen, Matti: Kauppaoppilaiden suomalainen humala. Teoksessa Mäkelä, Klaus: Valtio, väkijuomat ja kulttuuri. Kirjoituksia Suomesta ja sosiologiasta. Helsinki: Gaudeamus, 1999.
- Nieminen, Jiri: Hegemonisesta maskuliinisuudesta miesten moneuteen. Kriittisen miestutkimuksen mahdollistuminen valtio-opillisessa ajattelussa. Tampere: Tampereen yliopisto, 2013.
- Ollivier, Michèle: Modes of openness to cultural diversity: Humanist, populist, practical, and indiffererent. Poetics 36 (2008): 2, 120–147.
- Rahkonen, Juho: Satumaan tango soi taas. Mikä selittää perussuomalaisten rakettimaista nousua? Yhteiskuntapolitiikka 75 (2010):5, 547–553.
- Rief, Silvia: Club Cultures. Boundaries, Identities, and Otherness. New York and London: Routledge, 2009.
- Salasuo, Mikko & Seppälä, Pauliina: Drug use within the Finnish club culture as marks of distinction. Contemporary Drug Problems 31 (2004): Summer, 213–229.
- Seppälä, Pauliina: Kielletyt aineet ja niiden merkitys teknokulttuurissa. Yhteiskuntapolitiikka 64 (1999): 4, 359–368.
- Sulkunen, Pekka & Alasuutari, Pertti & Nätkin, Ritva & Kinnunen, Merja: Lähiöravintola. Helsinki: Otava, 1985.
- Taylor, Charles: Autenttisuuden etiikka. Helsinki: Gaudeamus, 1995.
- Törrönen, Jukka & Maunu, Antti: Ravintola, sosiaalisuus ja kulttuuriset eronteot. Sosiologia 41 (2004): 4, 322–336.
- Törrönen, Jukka & Maunu, Antti: Nuorten aikuisten oman juomisen pohdinta, harkinta ja sääteily. Teoksessa Tigerstedt, Christoffer (toim.): Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Alkoholi- ja huumeutkijain seura & Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto, 2007.
- Turner, Victor: Rituaali. Rakennet ja communitas. Helsinki: Suomen antropologinen seura, 2007.
- Wilson, Monica: Nyakusa Ritual and Symbolism. American Anthropologist 56 (1954): 228–241.